

בית משפט השלום בפתח תקווה

13 יוני 2019

ת"א 16144-11-15 אביב ואח' נ' אגודה שיתופית גיתית ואח'

בפני כב' השופטת הבכירה ניצה מימון שעשוע

תובעים

1. ירון אביב

2. מלכה אביב

נגד

נתבעות

1. אגודה שיתופית גיתית

4. ההסתדרות הציונית העולמית – החטיבה להתיישבות

חקיקה שאוזכרה:

[פקודת בזיון בית משפט](#)**פסק דין**

בפני תביעה למתן סעדים הצהרתיים הנוגעים לזכויותיהם של התובעים, בני זוג, כבעלי נחלה וותיקה במושב גיתית (להלן: **המושב/גיתית**) וכן פיצוי בסך 50,000 ₪ על עוגמת הנפש שנגרמה להם עקב הפלייתם לרעה.

התובעים היו מגרעין מקימי המושב בבקעת הירדן בשנת 1975 ומחזיקים מאז ועד היום במשק חקלאי (נחלה) במושב.

הנתבעת 1 (להלן: **האגודה**) הינה אגודה שיתופית המאגדת חברים, תושבים ובעלי משקים חקלאיים במושב.

הנתבעת 4 (להלן: **החל"ה**) הינה החטיבה להתיישבות בהסתדרות הציונית, שהיא בעלת הסמכות להקצות למתיישבים את המקרקעין ולהורות על השימוש בהם.

התובעים עותרים לצו הצהרתי, המורה לאגודה להפסיק את האפליה כלפיהם וכלפי ילדיהם והקובע שהתובעים וילדיהם זכאים לכל הזכויות הניתנות לכל אחד מבעלי הנחלות הוותיקים במושב וילדיהם.

טענות התובעים:

נטען כי עם הקמת המושב, הקימו התובעים את האגודה, אשר קיבלה מהחל"ה את כל הנכסים של המושב, אדמות, אמצעי ייצור, מים, מבנים, כספים וכד'.

לטענת התובעים, האגודה משתייכת לזרם פוליטי של "משקי חירות בית"ר" ומאחר שהתובעים אינם שותפים לזרם פוליטי זה, הם מצאו עצמם בשלב מסויים, מספר שנים אחרי הקמת המושב, מנוודים מן האגודה, מופלים לרעה יחד עם ילדיהם ואף נרדפים עד כדי אלימות. נטען כי האגודה ניצלה את כוחה ושליטתה על אמצעי הייצור והכספים של התובעים, הרסה את המשק החקלאי המצליח שלהם, מנעה את פיתוחו ופגעה קשות בפרנסתם.

נטען שבחוסר ברירה, התובעים החלו לשקם את המשק ולעבוד בו באופן עצמאי, במנותק מהאגודה ושבמקביל, באפריל 1983, הוציאה האגודה את התובעים מחברות בה מתוך כוונה לקחת מהם את המשק ולסלקם מהמושב. נטען כי החל משנות ה-90 החל"ה, תוך כפייה על האגודה, העמידה לרשות התובעים את כל אמצעי הייצור והזכויות, כמו לכל נחלה של תושבי המושב הוותיקים, אך בשנת 2015 התברר לתובעים, כי האגודה שוב מונעת מהם ומילדיהם זכויות הניתנות לבעלי הנחלות הוותיקים האחרים ולצאצאיהם.

נטען שהחל"ה הקצתה לאגודה שטח חקלאי בבקעה התחתונה, אדמות נעמה, שאמור היה להיות מחולק בין בעלי הנחלות במושב כאמצעי ייצור נוסף ושבכוונת האגודה לחלק את הקרקעות החקלאיות בין כל בעלי הנחלות במושב, מבלי להקצות קרקע למשק של התובעים. בנוסף, נטען שחולקו 19 יחידות דיור בנויות שנתרו פנויות (מתוך 40 קיימות) ל-19 בעלי הנחלות במושב, כיחידות מגורים לבן חוזר, אך האגודה סרבה להקצות לתובעים יחידת דיור.

נטען כי האגודה רוצה להשאיר בידיה את כל המשבצת של גיתית, על כל נכסיה ואמצעי הייצור שבה ולחלק את השימוש בה בין כ-20 משפחות, שכולן חברות האגודה, וזאת בניגוד להרשאה שקיבלה מהחל"ה, לפיה אין להפלות בין חברי האגודה לבין מתיישבים בעלי נחלות שאינם חברי אגודה.

באשר לטענת ההגנה העיקרית של האגודה, שהתובעים אינם חברים באגודה, ואינם נושאים בחובותיה, נטען שהיא אינה מצדיקה את האפליה בה נוקטת האגודה כלפי התובעים, ושנקבע על פי הפסיקה, שאגודה, שהיא גוף דו מהותי שחלים עליו כללי המשפט המנהלי, ושמפקד בידיה משאב לאומי, אסור לה לעשות בו שימוש רק עבור חבריה, ומכאן שהאגודה, כבת רשות במקרקעין של משבצת המושב, אינה יכול להחליט כי רק חבריה ייהנו ממנו.

נטען כי האגודה מחזיקה במקרקעי המשבצת של גיתית כבת רשות וכנאמנה מטעם החל"ה, שהיא עצמה בת רשות של הממונה על הרכוש נטוש (המקביל לרמ"י בתחומי הקו הירוק). האגודה אינה בעלת הנכסים שבמשבצת ומשכך, אינה יכולה לעשות בהם כרצונה והיא כפופה לחל"ה ולהתחייבותה של זו כלפי הממונה.

נטען כי החל"ה הצהירה בפני הממונה ובמסגרת הסכם ההרשאה הנוגע לגיתית, שבמשבצת יתיישבו גם תושבים שאינם מאוגדים באגודה שיתופית. מכאן שגם אותם תושבים שאינם חברי האגודה יקבלו את כל הזכויות וכל התנאים, בדיוק כמו התושבים שהם חברי האגודה. עוד נטען שהחל"ה אף הודתה בכתב ההגנה שלה כי התובעים וילדיהם זכאים לכל הזכויות הניתנות לנחלות הוותיקות בגיתית, **כולל נחלות לבן חוזר**, ושהצהרותיה אלו מחייבות את האגודה הכפופה לה, ושאינן בעובדה שהחל"ה אינה אוכפת את התחייבותה בכדי לאיין אותה התחייבות.

נטען שהחל"ה היא גוף ציבורי ושהאגודה כפופה לה, משמע שהאגודה כפופה לאותם עקרונות של הדין הציבורי החלים על החל"ה וגם מטעם זה אסור לה להפלות את התובעים והיא מחוייבת לפעול באופן שווה והוגן כלפי כל התושבים במשבצת, בין אם הם חברים באגודה ובין אם לאו. עוד נטען שהזכות להתאגדות כוללת גם את הזכות שלא להתאגד, ועומדת לתובעים הזכות שלא להיות חברים באגודה, מבלי שהדבר יפגע בהם או יהווה תנאי לקבל זכויותיהם.

נטען כי החלטות מינהל מקרקעי ישראל (כיום רמ"י), המגדירות מהי נחלה, אף הן מעידות כי חברות באגודה שיתופית אינה תנאי לזכאות בזכויות, וכאמור בהחלטה 1265 אין כל חובה שהמחזיק בנחלה חקלאית יהיה חבר באגודה שיתופית כלשהי. כמו כן, **נקבע במפורש בהחלטה 970, שגם במצב שבו המחזיק בנחלה, אשר היה חבר באגודה שיתופית, יוצא מחברות באגודה ומחליט להפוך עצמאי (כמו שעשו התובעים), הוא יהיה זכאי לכל הזכויות כמו נחלה אחרת.**

בנוסף, נטען שבסתירה לטענה הראשונה, לפיה התובעים אינם זכאים לזכויותיהם מכיוון שאינם חברי האגודה, האגודה טוענת בכתבי ההגנה ובתצהיריה שהיא נתנה לתובעים את מלוא זכויותיהם, כאשר מדובר בטענה שקרית. נטען שהאגודה חילקה לבעלי הנחלות הוותיקות זכויות רבות אשר לא ניתנו לתובעים כגון – נחלות לבנים חוזרים, שטחים לנטיעת תמרים, הגדלת המטע, אמצעי ייצור נוספים ועוד, מבלי ליידע אותם, ושאינן כל ספק כי האגודה תמשיך למנוע מהתובעים זכויות עתידיות, ועל כן הוגשה תובענה זו לסעד הצהרתי שיחול באופן קבוע.

לטענת התובעים, בניגוד לטענת האגודה שלפיה הזכות לנחלה לבן חוזר הינה של הבנים החוזרים ולא של נחלת ההורים ומשכך לתובעים אין מעמד לתבוע אותה אלא רק לילדיהם – הרי שהתובעים הוכיחו במהלך המשפט ובאמצעות חקירות נגדיות של עדי האגודה, **שהזכות לקבל נחלה עבור בן חוזר, היא זכות של נחלת ההורים**, ושהאגודה לא הצליחה לסתור קביעה זו.

נטען שמחד גיסא, האגודה טוענת שהיא רשאית למנוע זכויות מן התובעים כיוון שאינם חברים בה, ומאידך גיסא, יו"ר ועד האגודה **הצהיר שהלכה למעשה האגודה אינה מוכנה לקבל את התובעים כחברים בה**, ובכך מתכוונת האגודה להנציח את אפליית התובעים ואת הפגיעה בהם ובילדיהם.

בסיכומי התשובה הפנו התובעים לפסיקה רבה החל משנת 1982 ועד היום, שלפיה, אגודות אינן רשאיות לשלול את זכויותיו של מי שאינו חבר אגודה וכי מדובר באדמות הציבור ונכסי המדינה, ושהאגודה היא רק בת רשות במשבצת; והכרה בזכותו של האדם שאינו חבר באגודה, להמשיך ולהחזיק במקרקעין שלו, במשק החקלאי שלו ולקבל את אמצעי הייצור המגיעים לו. (ראו ת"א 2815/80 **ברכיה מושב עובדים נ' אברהם בוכריס והסוכנות היהודית והערעור בגינו ע"א 62/82, ה"פ 25889-09-12 גלעדי נ' ההסתדרות הציונית, ע"א 8124/16 נווה אטי"ב נ' מרדכי שריקי, ה"פ 22222-07-10 עפגין נ' מתיישבי אמנון, ת"א 4595-11-09 מידן זהרי נ' בית חרות, ת"א 28438-03-11 בורשטיין נ' כפר יחזקאל, פורסמו בנבו).**

עוד טענו התובעים שבתצהיר הגב' רייך מטעם האגודה, אישרה זו כי התקן לנחלה בגיתית הוגדל בשנת 2014 מ-35 דונם ל-80 דונם ואף **הצהירה שבעקבות הגדלת התקן כאמור, בשנת 2014, היא הקצתה לתובעים שטחי חקלאות: כ-12 דונם בשטח תומר, כ-5 דונם בשטח טויל, כ-2.5 דונם במשבצת גיתית והיתרה ב"שטחי האמבטיה" בין מכורה לגיתית**. לטענת התובעים, מאז שנות ה-90 לא הוקצה להם אף לא גרגיר אחד של אדמה אלא נהפוך הוא, התביעה הוגשה מהסיבה שהתובעים גילו שהאגודה מקצה אדמות נוספות לכל המשקים החקלאיים בשנת 2014 למעט משקם.

נטען כי הודאתה של האגודה בתצהיר ובסיכומיה בדבר הגדלת התקן וחלוקת שטחים נוספים לתובעים בהתאם לכך, מהווה הודאה שהאגודה אכן חילקה ומחלקת אדמות נוספות לכל נחלה ושגם התובעים זכאים להגדלה ולכן די בהודאה זו, על מנת שבית המשפט יצהיר שהמשק החקלאי שלהם יהיה שווה בגודלו ובאיכותו ליתר המשקים החקלאיים הוותיקים במושב.

באשר לטענת האגודה שבשיקולי קבלת חברים חדשים לאגודה היא מעדיפה את בניהם של חברי האגודה, כדי למנוע מצב שהאוכלוסיה הוותיקה מזדקנת לבד ולעודד מגורי הבנים בקרבת הוריהם, נטען כי התובעים אף הם מזדקנים ועוברים את גיל 60 לחייהם ולכן ההפלייה זועקת לשמיים, שכן במה שונה זקנתו של חבר אגודה מזו של התובעים? ומדוע שגם התובעים לא יהנו מבניהם שיהיו סביבם וימשיכו את דרכם כמו שנהנים חברי האגודה?

לעניין אי קבלתו של הבן כנען לחברות באגודה, בשנת 2001, נטען כי אין בכך למנוע ממנו או מאחיו, לקבל נחלה כבנים חוזרים של התובעים למרות שאינם חברים באגודה, ושכל מקרה, טענת האגודה שהסיבה לאי קבלתו של כנען בגין פתיחת תיק פלילי – הופרכה ע"י התובעים והוכח שעניין הרישום הפלילי הוא שקרי.

טענות האגודה:

לטענת האגודה, בניגוד לטענות התובעים, הם אלו שעזבו את האגודה בשנת 1982 מרצונם האישי. גם הפסקת חברותם בשנת 1983 נעשתה ממניעיהם שלהם, והם לא הוצאו או גורשו על ידי האגודה.

נטען שהתובעת בחקירתה הנגדית (פרוט' מיום 8.7.18, עמ' 19-20) הודתה כי התובעים פרשו מהאגודה הלכה למעשה בשנת 1982, כלומר שנה טרם הפסקת חברותם, ושאלך ניתן, לבקשת התובעים, פסק דין הצהרתי בנושא (ה.פ. (מחוזי ת"א) 514/85).

נטען כי האגודה הציעה בעבר לתובעים ולבניהם לנסות להתקבל לחברות בה, ואפשרות זו קיימת בהווה ובעתיד, וכך אף עולה מדבריה של התובעת עצמה בפרוטוקול לעיל (עמ' 27).

האגודה טענה שבמועד החלטת וועדת הקבלה להפסקת חברותם, התובעים לא ראו בה כהחלטה לסילוקם. נטען שהתובעים מאשרים שפרשו לפני שנים רבות ועד להגשת תביעה זו, מעולם לא העלו כל טענה בדבר סוגיית החברות באגודה, **ושאלך בתביעה דנן אינם תוקפים את סוגיית החברות או מבקשים להתקבל כחברים בה.**

נטען כי לאחר פרישתם מהאגודה, המשיכו התובעים להחזיק במשקם ולקבל מהאגודה את כל אמצעי הייצור הנדרשים ככל המשקים האחרים במושב.

נטען שהתובעים אינם מתגוררים במושב כ-20 שנה והנחלה מושכרת לצד ג' וזאת בניגוד להסכם ההתיישבות עליו הם חתומים ובניגוד לתקנון האגודה.

עוד נטען כי האגודה היא גוף פרטי ושאינה מחוייבת לכללי המשפט הציבורי-מנהלי, אלא רק להוראות התקנות והתקנון המחייבים אותה ואת חבריה. מטרת האגודה, כהגדרתן בתקנון, הינן לארגן את חבריה ולהעניק להם את אמצעי הייצור הדרושים, ואין היא מוסמכת להעניק אותם לאחרים שאינם חברי אגודה. לפיכך, נטען כי **לתובעים אין יריבות עם האגודה וכי עליהם לבקש את הקצאת הקרקעות ישירות מהחל"ה.**

נטען כי החלטה 970 של רמ"י אינה מסייעת לתובעים, שכן עניינה רק בזכויות **לאמצעי ייצור** של המתיישב הפורש מחברות באגודה **בנחלתו**, ולא במתן זכות לנחלה נוספת לבנים חוזרים או אמצעי ייצור לנחלה נוספת זו. ככל שהנחלה הנוספת ניתנת למתיישב הקיים (התובעים), היא מהווה אמצעי ייצור ויש להחיל את החלטה 970, אך ככל שהיא לא ניתנת למתיישב הקיים אלא לבנו, ואיננה יכולה לשמש לצורכי השכרה וכהטבה כלכלית, היא אינה מהווה אמצעי ייצור, דהיינו **איננה זכות הנלווית לנחלה**. לפיכך, נטען שבמקרה דנן, התובעים מבקשים נחלה נוספת עבור בנם ולא עבורם ולכן אין הנחלה מהווה אמצעי ייצור.

עוד נטען כי בהחלטה 970 צויין במפורש כי עסקינן בנחלה **קיימת** וב"מי שהפסיק להיות חבר באגודה" ולא כפי שהתובעים מנסים לפרשה, כאילו מדובר גם על "זכויות נחלה נוספות שניתנו לחברי האגודה" או "זכותו של מי שאינו חבר באגודה להיות בעל זכות בנחלה". נטען כי על פי הפסיקה ישנו קשר הדוק בין חברות באגודת המושב לבין הבעלות בנחלה חקלאית, בהתאם להחלטת רמ"י לפיה כתנאי להקצאת נחלה חקלאית על המבקש להיות חבר אגודה, וזאת בשונה מן החרג המתייחס למצב שבו חבר אגודה שקיבל נחלה ובוחר להפסיק חברותו, עדיין תעמודנה לו זכויותיו בנחלה. במקרה דנן, מאחר שהתובעים או בניהם אינם חברים באגודה, אזי אין מקום לקבוע כי הם זכאים לנחלה (ע"א 2189/16 נוה אטי"ב כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ נ' שריקי ואח', פורסם בבנו).

נטען כי על פי החלטת מועצת מקרקעי ישראל הראשונה משנת 1965, סעיף 6 (נספח 3 לתצהיר גב' רינד) "מתנחל ובני משפחתו הסמוכים על שולחנו לא יהיו זכאים להחזיק יותר מנחלה אחת על מקרקעי ישראל". לפיכך, לא ניתן לראות בנחלה לבן חוזר כ"אמצעי ייצור" הניתן לנחלה של הוריו.

לטענת האגודה, בגיתית קיימים 19 משקים וותיקים ו-18 משקים חדשים שמיועדים לבנים חוזרים של חברי האגודה העומדים בקריטריונים שנקבעו, שמתוכם 14 כבר אוישו ע"י בנים חוזרים שהתקבלו.

נטען כי בשל חוסר בקרקע לאיוש תקן נחלות חדשות במושב, אותם 14 המשקים אשר יועדו לבנים החוזרים הינם משקים חסרים שאינם עומדים בתקן מלא של קרקע לאמצעי ייצור ולכן 13 מבין המשקים החדשים צפויים לקבל חלק לנחלתם (כ-480 דונם) מאדמות נעמה. נטען שבניגוד לטענות התובעים, לאגודה אין שטחים נוספים בבקעה התחתונה.

לטענת האגודה, התביעה דנן הינה מיחזור של טענות שהועלו ע"י המבקשים לפני כ-15 שנים למתן זכויות של בן חוזר לבנם הבכור כנען אביב, טענות שנשקלו לעומק ולבסוף נדחו, הן ע"י האגודה והן ע"י החל"ה והפכו חלוטות. נטען כי התובעים שיתפו פעולה באופן מלא עם הליכי הקבלה, שכן היו בטוחים שיצלחו אותם ללא קושי, ונמנעו מהעלאת כל טענה באשר לחוקיותם והגינותם בזמן אמת. רק לאחר שהתברר כי בקשת בנם, כנען, לא התקבלה, העלו טענות מן האוב.

נטען כי התובעים לא הוכיחו ששיקולי הוועדה היו לא ראויים ו/או מוטים ומנגד, האגודה הציגה במסגרת ההליכים, את אחת הסיבות שבגינה סירבה לקבל את בקשת בנם של התובעים אשר נשמעה בעדותה של הגב' רינד (עמ' 27 לפרוטוקול מיום 8.7.18) בגין מעשיו של כנען שהביאו לפתיחת תיק במשטרה, עובדה אשר לא הופרכה ע"י התובעים, ואשר הכריעה את הכף.

לטענת האגודה, התובעים מזלזלים במאפייניו הייחודיים של המושב וברצונו לשמר את אורחותיו ואינם מבינים שקבלת אנשים שאינם מתאימים לאגודה, תביא לקיצה. נטען כי בנם כנען, כמו רבים אחרים, לא התאים לחברות בגיתית ולכן נדחתה בקשתו. האגודה טענה כי התובעים לא הציגו ולו בדל ראיה לטענת הפלייתם והעדפת מועמדים אחרים שהינם חברי המושב, ושהמושב קלט עשרות

משפחות של חברים חדשים שאינם חברי גיתית. עוד נטען שגם מתן עדיפות מסויימת לחברי גיתית בהליכי הקליטה אינה מהווה הפליה. האגודה מעולם לא הסתירה את סדר העדיפויות בו נקטה ושהיא פועלת מתוך מטרה למנוע מצב שבו האוכלוסיה מזדקנת לבד ומעודדת מגורי הבנים בקרב הוריהם.

נטען שחלוקת נחלות לבנים חוזרים של חברי האגודה אינה מהווה הפליה פסולה ואין לראות בתקנון הבנים החוזרים פגיעה בשוויון, היות והתובעים אינם חברי האגודה, על אף נסיונותיהם להציגם ככאלה. האגודה הפנתה לפסיקה בה נקבע שכדי לבסס טענת הפליה אסורה, יש צורך להראות כי היחס השונה ניתן למי ששווים במאפייניהם הרלוונטיים וזאת מתוך שיקול פסול. ואילו במקרה דנן, הבחנת המתיישבים על בסיס חברותם באגודה היא רלבנטית ביותר לתכלית חלוקת המשאבים של האגודה, המוגבלים ממילא, לשמירת אופיו של המושב ולשמירת ההון החברתי בו.

נטען כי התובעים מבקשים מבית המשפט להצהיר שהם זכאים לכל הזכויות שמקבלות הנחלות הוותיקות האחרות במושב גיתית, ללא כל הבדל ופער ואולם התובעים לא התאמצו להוכיח שהם זכאים לסעד זה ולא הציגו כל פירוט בדבר מקורם החוקי של הסעדים אותם הם מבקשים.

נטען כי התובעים מבקשים שיכירו בהם כחברי האגודה, על זכויותיהם, אך ללא חובותיהם כחברים ובאם התובעים מעוניינים מעוניינים בזכויות חברי האגודה, עליהם להגיש מועמדותם לחברות ואם זו תאושר יוכלו לקבל זכויות בהתאם לוותק וגם לשאת בחובותיהם כחבריה.

נטען כי מטרת התובעים בתובענה היא נקמה באגודה על כך שדחתה את בקשת בנם להתקבל כחבר.

לבסוף, טענה האגודה כי מתן פסק דין הצהרתי לתובעים יהיה תקדימי ומהפכני. נטען שרבים האנשים שביקשו להתקבל לחברות באגודות במושבים השונים בישראל על מנת לקבל נחלות – ונדחו, ושמנתן פסק דין הצהרתי כפי שמבקשים התובעים, יבהיר לכלל המושבים בישראל כי הדין והפסיקה עליהם הסתמכו בעבר הינם אות מתה, כמו גם יכולתם להפעיל שיקול דעת ולדחות בקשות לחברות, שכן עליהם לקבל באופן גורף כל מי שמבקש זאת והינו בנו של בעל נחלה שאינו חבר אגודה.

עמדת החל"ה:

עמדתה של החל"ה, כפי שהובעה בהודעה מטעמה לבית המשפט מיום 27.3.16, היא שהתובעים כמי שהינם ממייסדי המושב ומבעלי הנחלות הוותיקים בו, זכאים לאותן זכויות כמו של חברי האגודה למים וקרקע, גם אם פרצו סכסוכים בינם לבין האגודה.

החל"ה סבורה כי אי חברותם של התובעים באגודה אינה גורעת מזכויותיהם של התובעים וילדיהם. "משהוחלט במושב גיתית על התרחבות, שתאפשר חלוקת נחלות פנויות לילדיהם של בעלי

הנחלות הוותיקים בגיתית, אין מקום להפלות את התובעים וילדיהם לעומת בעלי נחלות ותיקים אחרים. החטיבה להתיישבות, מעבר להיותה הגורם המיישב בגיתית, היא בעלת הסמכות להקצות למתיישבים את המקרקעין ולהורות על השימוש בהם. זאת מכח ההסכם בינה לבין הממונה על הרכוש הנטוש והממשלתי ביו"ש. החטיבה להתיישבות סבורה כי לתובעים מגיעות אותן זכויות כמו לכל חברי האגודה." החל"ה הודיעה כי תקבל כל החלטה של בית המשפט במחלוקת, והיא בחרה שלא להגיש ראיותיה.

דיון והכרעה:

התובעים עותרים לפסק דין הצהרתי שבמסגרתו יקבע שהם זכאים לכלל הזכויות להם זכאים כל בעלי הנחלות הוותיקים במושב גיתית, שהינם חברים באגודה.

אין חולק כי בהתאם להחלטה 970 של המינהל ופרשנותה בפסיקה, זכאים התובעים גם לאחר פרישתם/הוצאתם מהאגודה לכל אמצעי הייצור הניתנים ע"י האגודה לבעלי הנחלות הוותיקים האחרים במושב, והמחלוקת היא על תחולתו של המונח "אמצעי ייצור" ביחס לנחלה לבן חוזר ומגרש/יחידת דיור לבן ממשיך.

בה"פ (מחוזי נצי') 22222-07-10 עפגין נ' יישוב קהילתי כפרי אגודה שיתופית בע"מ (פורסם בנבו), נקבע:

"47. נראית לי עמדתו של היועץ המשפטי לפיה סיום חברותו של מתיישב באגודה השיתופית המוניציפאלית- הקהילתית, אינו צריך לפגוע בזכויותיו הקנייניות של אותו מתיישב, עמדה זו מקבלת תימוכין בהחלטת מועצת מקרקעי ישראל מס' 970 הקובעת כי הפסקת חברות באגודה שיתופית חקלאית לא תחייב בכל הנוגע למנהל, ביטול זכותו של המתיישב בנחלתו ואין בהפסקת החברות באגודה החקלאית השיתופית לשלול מבעל הנחלה זכויות בנחלה והוא רשאי להמשיך ולהחזיק בקרקע בתנאי הנחלה אף לאחר הפסקת חברותו באגודה, אם כך קבעה ההחלטה ביחס לחברות באגודה שיתופית חקלאית וביחס לזכויות בנחלה שהן זכויות של רשות בלבד, הרי שעל אחת כמה וכמה, ועל דרך הקל וחומר הדברים יפים באשר לסיום חברות של מתיישב באגודה שיתופית מוניציפאלית ובזכויות קנייניות מסוג חכירה במגרש ובדירת מגורים. לא למותר לציין כי החלטת מועצת מקרקעי ישראל הנ"ל התקבלה בעקבות ובהתאם להנחיותיו של ביהמ"ש העליון בפסק דינו בפרשת דרורי, דבר שנותן משנה תוקף להחלטה זו.

48. לסיכום, הזכות להתאגדות הכוללת את הזכות לחופש מההתאגדות הינה זכות יסוד בסיסית. כפיית אדם להתאגד באגודה שיתופית קהילתית מוניציפאלית או מניעתו מלהביא לסיום חברותו באגודה כזו, בה התאגד קודם לכן, מהווה פגיעה בזכות יסוד זו, דבר שאין לו מקום בשיטת המשפט שלנו, וכל סעיף בתקנון אגודה שיתופית שמטרתו לכפות חברות באגודה, בין אם באופן ישיר ובין אם באופן עקיף, חסר כל תוקף. לפיכך, אין בכוחה של המשיבה להמשיך ולכפות על המבקש המשך חברות באגודה השיתופית הקהילתית, לא באופן ישיר ולא בדרך של הצבת תנאי הקושר בין זכויות המבקש הקנייניות במקרקעין שלגביהם יש לו זכויות חכירה. על כן, סעיף 11

לתקנון האגודה וכל סעיף אחר בתקנון הקושר בין זכויות קנייניות של המבקש או כל מתיישב אחר וזכויותיו במקרקעין במושב, הינם בטלים ומבוטלים."

על קביעה עקרונית זו אין מחלוקת, אלא על יישומה.

המחלוקת העובדתית ה"הסטורית" בין הצדדים בשאלה, האם התובעים פרשו מרצונם מהאגודה בשנת 1982 או שחברותם הופסקה בעל כורחם ע"י האגודה בשנת 1983, אינה רלוונטית לבירור המחלוקת בתובענה שבפני, שכן התובעים טוענים כי **כך או כך**, כמתיישבים וותיקים במושב, וכבעלי זכויות בנחלה, הכוללת הן את בית המגורים והן את המשק החקלאי, כהגדרתם של מונחים אלה בהחלטה 1265 של רמ"י, הם זכאים לכל הזכויות המגיעות לשאר בעלי הנחלות הוותיקים בגיתית ושאינן נפקות מבחינת זכויותיהם כבעלי נחלה במושב, לכך שהם אינם חברים באגודה השיתופית; ואילו האגודה טוענת, **שכך או כך**, הם אינם זכאים לזכויות וההטבות של חברי האגודה, למעט מתן "אמצעי ייצור" לנחלה המקורית בהתאם להחלטה 970. לפיכך, אין טעם להידרש לסוגייה הסטורית זו, שממילא לא הובאו בפני ראיות מספיקות לגביה.

לפיכך, המחלוקת בתיק הינה משפטית, ונוגעת לזכאותם של התובעים לקבלת נחלות, מגרשים ושטחים חקלאיים גם ללא היותם חברי האגודה ומבלי שבניהם ינסו להתקבל לחברות בה.

עם זאת, ייאמרו הדברים הבאים:

עולה מתצהיר התובעת (סעיף 56) ומפסק הדין שניתן בעניינם של התובעים, שהיו המבקשים בה.פ. (מחוזי ת"א) 514/85, כנגד האגודה, כי בעת שהגישו המרצת פתיחה זו, רצו התובעים כי תצא הצהרה מלפני בית המשפט כי הם פרשו מרצונם מהאגודה ולא הוצאו ממנה, וכך נכתב בפסק הדין, נספח מ' לתצהיר התובעת:

"גם מתוך עדותו של המבקש מסתבר כי לא ננקטו על ידו כל הצעדים המתחייבים מן התקנון, לצורך פרישה, אלא, שלטענתו, הוא ואשתו פרשו מן המשיבה למעשה. אין סיבה לשלול טענה זו של המבקשים על דבר פרישתם למעשה מן המשיבה, עוד בטרם הוצאו ממנה. יחד עם זאת ברור, שעל פי התקנון, נחשבו המבקשים כחברים עד למועד הוצאתם מן המשיבה".

הסברה של התובעת, כי התובעים ביקשו אז סעד הצהרתי על פרישתם, לנוכח העילות המשפילות שהיו בתקנון להוצאה מחברות באגודה (כגון מחלת נפש ופשיטת רגל), מהימנה עלי.

עוד אני רואה לחשוב לציין את התרשמותי מהעדויות שבפני, מהמסמכים ומהדינמיקה בין הצדדים באולם, כי טינות ומשקעים ארוכי שנים, שראשיתם במחלוקת אידאולוגית והמשכם בסכסוכים אישיים וכספיים, הביאו לחוסר אמון ואהדה הדדיים. התרשמותי, כי הצהרות האגודה כי התובעים ו/או בנייהם רשאים לשוב ולנסות להתקבל כחברים באגודה, אינן אלא תכסית של מתק שפתיים למציאות שהינה אחרת לגמרי, וכי הלכה למעשה כל נסיון כזה, אם יבוצע ע"י התובעים או מי

מבניהם בעתיד הנראה לעין ובהרכב האנושי הנוכחי, ייתקל בסירוב נחרץ של האגודה לקבלם. התרשמתי כי התובעים ובניהם נמנעים מכך עקב חוסר הסיכוי של המהלך והחשש מהשפלתם הפומבית, וכהגדרת התובעת (עמ' 5 לפרוט' מיום 6.12.15): "זו כרוניקה של מוות ידוע מראש ולכן אנחנו כאן". יו"ר האגודה, עזרא כהן, היה היחיד שהודה בכנות בעדותו כי אין סיכוי למהלך כזה נוכח הלך הרוחות העוין כלפי משפחת התובעים במושב, ודברים אלה (עמ' 7 ש' 27-28 לפרוט' מיום 6.12.15) היו מהימנים עלי, כמו גם דברי התובעת בנדון בעמ' 21 ש' 1-11 לפרוט' מיום 8.7.18) והצהרתה כי אם יהיה רוב דעות לקבלתם כחברים, היא והתובע מוכנים לחזור ולהיות חברים באגודה.

חלוקת אדמות חקלאיות והגדלת תקן הנחלה

לגבי הקצאת שטחים חקלאיים לנחלת התובעים אין מחלוקת כי מדובר באמצעי ייצור שהחלטה 970 חלה עליהם, והמחלוקת היא עובדתית בלבד. התובעים טענו כי לאחר הגשת התביעה הם גילו שחולקו לבעלי הנחלות הוותיקים כ-10 דונם נוספים של קרקע חקלאית בשטח תומר, (זאת בנוסף ל-10 דונם שחולקו לוותיקים, כולל לתובעים) ועותרים להצהרה כי הם זכאים לקבל הקצאה שכזו בתוך אותו גוש אדמות.

התובעת טענה בחקירתה (עמ' 24, שו' 24-25) כי שטח נחלת התובעים הושלם ל-43 דונם בלבד, כאשר עולה ממסמך פירוט חלוקת הקרקעות בגיתית מיום 18.12.06 שצולם על ידה מספרי האגודה, שגודל מרבית הנחלות (15 מתוך 19) עומד על 57.5 דונם, ועוד שתי נחלות קיבלו 55 דונם כל אחת (נספח צ"ג לתצהיר התובעת).

האגודה טענה (בסעיף 13 לתצהיר גב' רייך) כי התובעים זכאים להגדלת התקן של קרקע חקלאית לנחלה ל-80 דונם, כיתר הנחלות הוותיקות, וכי בהתאם לכך הוקצו להם בשנת 2014 קרקעות בשטחי תומר וטויל, במשבצת גיתית וב"שטחי האמבטיה" (האזור בין מכורה לגיתית). האגודה הכחישה בסעיף 32 לתצהירה של גב' רייך, שהוקצו לכל נחלה 10 דונם נוספים, אשר לא חולקו לתובעים.

כלומר, האגודה מודה כי ישנם שטחים שהיו אמורים להיות מוקצים לתובעים משנת 2014 ואילך ואף טוענת כי הוקצו להם בפועל, כאשר לא הוגשה כל אסמכתא מצדם לכך שהוקצו שטחים נוספים לתובעים משנת 2014 ואילך. קיימת סתירה בין דבריה של גב' רייך בתצהירה (סעיף 13), שטענה כי האגודה מעולם לא הפלתה את התובעים וששטחיהם הוגדלו בדומה לשאר בעלי הנחלות הוותיקות ושל תובעים ולה יש שטחים באותו גודל, אל מול דבריה בחקירתה (פרוט' מיום 8.7.18 עמ' 29-30), מהם עולה שאינה בקיאה באשר לגודל הנחלות בגיתית ואינה מכירה את מסמכי האגודה והאם חולקו לתובעים שטחים נוספים.

כך היו דבריה בעת שעומתה בחקירתה עם הסתירות בדבריה באשר לגודל הנחלה –

ש. כשאני שואלת אותך לגבי גודל נחלות בגיתית, אם את יודעת שבכתב התביעה תבעתי על גודל הנחלות, למה את עומדת לחקירה כשאת אומרת שאין לך מושג לגבי גודל הנחלות בגיתית?
 ת. אני לא חייבת להיות בקיאה. גם כשהייתי חברת ועד לא הייתי בקיאה בפרטים, את יכולה לומר שאולי זה רשלני או לא רציני אבל זה מה שהיה. (שו' 8-5)
 ובהמשך - "אז אולי טעיתי. טעיתי. אני לא מתעסקת במספרים" (שו' 20).

מכאן עולה, שעדותה של גב' רייך ודבריה בתצהיר מטעם האגודה, שהתובעים קיבלו שטח זה לשטח שהיא קיבלה לאור הגדלת התקן, שכאמור בהתאם לנספח צ"ג, עומד על הקצאה של 57.5 דונם, נטענו בעלמא ללא ידע של ממש מצדה וללא עריכת בדיקה, כאשר לא הובאה כל אסמכתא מטעם האגודה לכך שהיא חילקה שטחים זהים גם לתובעים.

לא הוגשו אסמכתאות ואף לא רישומים מפורטים מספרי האגודה או החל"ה, של הקצאת הקרקעות לנחלת התובעים, ועל כן, לאור הודאת האגודה כי התובעים זכאים לשטח חקלאי זהה ליתר הנחלות הוותיקות, ניתן בזה פסק דין הצהרתי הקובע כי על האגודה והחל"ה להקצות לנחלת התובעים שטחים חקלאיים בשטח כולל של 57.5 דונם כמו שהוקצו ליתר הנחלות הוותיקות, וכי התקן לנחלתם הוא 80 דונם בהתאם לתקן של יתר הנחלות בגיתית. ככל שיוקצו שטחים נוספים לבעלי הנחלות הוותיקות ו/או יוגדל התקן, יחול הדבר גם על התובעים והם יהיו זכאים להקצאות ותקן שווים.

כן אני מחייבת את האגודה והחל"ה למסור לתובעים את כל המסמכים המתעדים את הקצאת הקרקעות לנחלתם, הממלאות את התקן של 80 דונם או הקצאה שוויונית לנחלות הוותיקות האחרות, עם מפות/תשריטים המציינים את מיקום הקרקעות שהוקצו להם. כן ימסרו האגודה והחל"ה לתובעים את מסמכי ההקצאה של קרקעות חקלאיות לנחלות הוותיקות האחרות, ואת הפירוט העדכני של השטח החקלאי הצמוד לכל נחלה ותיקה, כדי שהתובעים יוכלו לבדוק את הטענה ולהיווכח אם אכן הוקצו להם שטחים חקלאיים בהיקף זהה למשקים האחרים. זאת תוך 60 יום.

מגרש לבן ממשיד ונחלה לבן חוזר

המחלוקת המשפטית העיקרית היא, כאמור, האם הליך הקצאת נחלות חקלאיות ו/או מגרשים ויחידות דיור בנויות במושב לבנים חוזרים/ממשיכים נעשה במסגרת בקשות פרטניות של בני/בנות התושבים הוותיקים להתקבל כחברים במושב ובאגודה, לפי הערכת ההתאמה הפרסונלית של המועמדים ע"י ועדת הקבלה והתיישבות בפועל של הבנים, כפי שטענה האגודה - או שמא מדובר בהקצאה של הטבה כלכלית באופן שוויוני ואחיד בין בעלי הנחלות הוותיקים שיש להם בן/בת אחד לפחות שהגיעו לגיל בגירות, ללא קשר לשאלה אם ה"בן החוזר" שאושר אכן מתכוון להתגורר במושב ולעבד חקלאית את הקרקעות, או שרישומו כבן חוזר/ממשיד מהווה פיקציה רישומית, ובפועל ההטבה מתקבלת ע"י משפחת המוצא.

התובעים הגישו מסמכים שצולמו על ידי התובעת מספרי האגודה במסגרת הליך של עיון במסמכים, אשר האגודה נמנעה מלגלותם לבית המשפט מיוזמתה (נספח צ' ואילך). במסמכים אלה יש כדי לשפוך אור בהיר על מהות ההקצאות, ולא בכדי ניסתה נציגת האגודה, גב' רייך, להימנע מלהתייחס אליהם בטענה לאי הכרות עמם והביעה כעס על כך שהגיעו לידי התובעת (פרוט' 8.7.18 עמ' 28 ש' 11-14, עמ' 29 ש' 10, עמ' 32 ש' 32).

לעניין בנים ממשיכים, הרי שלעניין תחולת ההחלטה 970 על הקצאת יחידת דיור בנויה/מגרש לבניה לבן ממשיך, עולה השאלה, האם אכן מדובר בבן ממשיך שהינו "מתיישב עצמאי" המתקבל למושב, מתגורר בו ומעבד את הנחלה שקיבל, ללא קשר להוריו, או שמא מדובר בהטבה כלכלית למתיישבים הקיימים (ההורים) בדרך של מתן יחידת דיור אותה הם משכירים לאחרים (שאינם בני משפחה) תמורת הכנסה כספית, ובכך יכולה יחידה כזו להכלל בין "אמצעי ייצור ההכנסה" של המתיישבים, שאינה מוחרגת מהחלטה 970.

נספח צ"א מ-6/10 שכותרתו "חלוקת מגרשים לבנים ממשיכים בגיתית" מפרט את שמות המשפחות הוותיקות ומספר המגרש שחולק לכל בן ממשיך, ללא פירוט שמו של הבן/בת. **בעוד ששמות 18 המשפחות של חברי האגודה מודפסים והיו חלק מהמסמך המקורי, שםם של התובעים הוסף בכתב יד בסוף, והדבר מתיישב עם כך שהתוספת וההקצאה נעשו במועד מאוחר יותר. התובעת צרפה לתצהירה את נספח ע' – פרוטוקול ישיבת ועד האגודה מ-8.10.13, אשר ממנו עולה כי בעוד כל המשפחות הוותיקות קיבלו מגרשים לבן ממשיך בשנת 2010, התובעים קיבלו מגרש בהחלטה נפרדת שהתקבלה בשנת 2013.** מדובר במגרש לבניה למגורים שאינו נחלה חקלאית, ולמרות זאת הופלו התובעים ביחס ליתר בעלי הנחלות הוותיקים ולא קיבלו את המגרש במקביל ליתר המשפחות אלא שנים מאוחר יותר ולאחר ניהול מאבק. בהחלטה נקבע כי המגרש יוקצה "כנגד חתימה על הסכם תושבות והסכם הבנות + ועדת קליטה. עלויות פיתוח המגרש יחולו על המתיישב. מעמדו בישוב יהא תושב מוניציפלי".

התובעים קיבלו במסגרת זו הקצאה של מגרש 42 (571). מהתכתובת (נספחים צ"ט, ק' לתצהיר התובעת) עולה כי הקצאה זו טרם הוסדרה מנהלתית באופן מושלם ועל כן אני קובעת כי על הנתבעות להשלים את רישום המגרש על שם הבן חצב אביב כבן רשות, בכפוף להסדרת התשלומים הנדרשים מכל בן ממשיך.

אופן ההקצאה השוויוני והאחיד של מגרש לכל משפחה, אי אזכור שם הבן הממשיך ברישום ההקצאה, אלא משפחת המוצא בלבד, ואי הבאת ראיות מטעם האגודה – שתצהירה היה "רזה" וכמעט ריק מעובדות - כי הבנים הממשיכים שהתקבלו במסגרת זו אכן מתגוררים במושב, תומכים כולם במסקנה, התואמת את התרשמותי מהעדויות ואת עמדת החל"ה, כי מדובר בהטבה כלכלית שניתנה באופן רוחבי אחיד לכל בעלי הנחלות הוותיקות ועל כן היא מהווה, מבחינת הפרשנות התכליתית, אמצעי ייצור הכנסה שחולק לנחלות הוותיקות, והתובעים זכאים לה באופן שוויוני ליתר בעלי הנחלות הוותיקים, בהתאם להחלטה 970.

לעניין הקצאת נחלות חקלאיות לבן חוזר, ברי כי האגודה עצמה מאשרת את הקשר הגורדי בין זהותם ושיוכם המשפחתי של הבנים החוזרים לבין קבלתם לחברות באגודה, שכן על פי תקנון בנים חוזרים של האגודה, שהתקבל בהחלטתה משנת 1995, **לכל נחלת יסוד זכות להפנות מומלץ מטעמה להקצאת משק נוסף בתחומי האגודה שגודלו 32 דונם**, אך זאת בכפוף לחברות משפחת המוצא באגודה. כך גם עולה מהפרוגרמה של גיתית שהוגשה למשרד החקלאות בשנת 2013 (נספח נ"ג לתצהיר התובעת): **"האגודה החליטה לקבל על כל משפחה/בית אב, נחלה חקלאית לאחד הבנים/בנות**, כשהבנים התקבלו לאגודה השיתופית באופן מלא".

גם עמדת החל"ה היא כי הזכות לנחלה לבן חוזר היא **זכות של נחלת משפחת המוצא, ועל כן לתובעים זכות שווה כליתר בעלי הנחלות הוותיקים**.

האגודה אף מדגישה, כי היא נותנת העדפה בהתקבלות לחברות באגודה לבנים של בעלי נחלות וותיקים (שהינם חברי אגודה) כדי ליצור רצף בין דורי במושב ולמנוע הזדקנותם של בעלי הנחלות במושב ללא בני משפחה תומכים מהדור הצעיר לצידם. נימוק זה חל גם על התובעים, שהינם בעלי נחלה וותיקים וממקימי המושב, בה במידה שהוא חל על בעלי הנחלות הוותיקים האחרים.

ברם, בעניינם של התובעים, תחילה סרבה האגודה להקצות נחלה לבן חוזר לבנם הבכור כנען אביב מהסיבה שהוריו-התובעים אינם חברי האגודה (נספח מ"ח מ-5.8.97), ולאחר שהוצע להם כי כנען ואשתו יגישו מועמדות להתקבל כחברים באגודה, והם עשו כן בשנת 2000 – סורבה בקשתם מנימוקים לא ברורים, סירוב שנראה מגמתי לנוכח הסכסוך הממושך עם התובעים (נספח מ"ז מ-26.2.01).

האגודה מדגישה בטיעוניה את ההיבט הפרסונלי של התקבלות כחבר באגודה ואת האוטונומיה של ועדת הקליטה להחליט מי מהמועמדים לחברות מתאים לערכי המושב ולמרקם האנושי בו, אך מתעלמת במפגיע מהפן הכלכלי של הזכות המחולקת בדרך זו לכל משפחות בעלי הנחלות הוותיקים, ומאופן קבלת ההחלטות בפועל, ויישומן, המלמד כי השתקעות במושב בפועל והתאמה לרוח ההתיישבותית לא היו כלל ועיקר משיקולי ועדת הקליטה, אלא היות ההורים חברי אגודה, ותו לא.

התבטאותות אותנטיות בעניין זה הינה בדברי יו"ר האגודה עזרא כהן בחקירתו בבקשה לסעד זמני מיום 6.12.15, שם נשאל על העובדה שבתו שהתקבלה כ"בת חוזרת" וקיבלה נחלה במושב, מתגוררת מזה שנים בחו"ל, כמו גם בנים חוזרים רבים אחרים, שאינם מתגוררים במושב:

"ש. מתוך 13 הבנים החוזרים שכתובים כאן, כמה בנים גרים בישוב?

ת. מה הקשר? היא (התובעת – נ' מ' ש') לא חברה באגודה שלנו ואם היתה חברה באגודה, היתה מקבלת כמו כל חבר באגודה." (פרוט' עמ' 7 ש' 19-21)

ובהמשך –

”ש. אז כמה מתוך ה-13 מעבדים את האדמה?

ת. כולם. אני עושה מה שצריך בשם בתי, אני מגדל.” (פרוט' עמ' 8 ש' 22-24)

התובעת הציגה בתצהירה נתונים שלא נסתרו לגבי מיהות הבנים החוזרים שאושרו על ידי האגודה, בהתאם לרשימה שצורפה על ידה. כך, הראתה התובעת כי מתוך 14 הנחלות שהוקצו על ידי האגודה לבנים חוזרים, רק ארבע מוחזקות בפועל על ידי הבנים החוזרים הרשומים (השמות מפורטים בסעיף 101 לתצהירה), ועשר האחרות נרשמו על שם בנים חוזרים אשר כלל אינם מתגוררים בגיתית וחלקם מתגוררים בחו"ל, אלא שמשפחת המוצא נהנית מהטבה כלכלית משמעותית כאשר היא מעבדת בעצמה את השטח החקלאי ומשכירה את הבית והקרקע כנדל"ן לכל דבר. התובעת פרטה את שמות עשרת הבנים החוזרים שאינם מתגוררים בגיתית והנחלות שהוקצו על שמם בסעיף 104 לתצהירה.

הוצגו ע"י התובעים מסמכים התומכים בטענה כי התייחסות האגודה לנחלות המוקצות לבנים חוזרים הינה כהקצאה למשפחת המוצא, כאשר לעתים גם שונו ע"י משפחות המוצא בשלב מאוחר יותר שמות הבנים החוזרים מטעמן (נספחים נ"ד – נ"ז לתצהיר התובעת). כמו כן, לא נסתרה עדות התובעת בסעיפים 92, 104 לתצהירה, כי בחלק מהמקרים מי שמתגורר בפועל בנחלה הינו בן אחר של אותה משפחת מוצא, כשבפועל המשפחה היא המחליטה למי מבניה/בנותיה יימסר השימוש בנחלה, ללא קשר לרישום בספרי האגודה ובחל"ה.

התובעת אף הראתה כי בניגוד למדיניות המוצהרת לפיה בן חוזר צריך להיות נשוי או בן 27 שנים לפחות, קיבלו חלק ממשפחות המוצא נחלות על שם ילדיהן שהיו מתחת לגיל שנקבע ולא נשואים (לדוגמה חיילת - נספחים נ"ד, ס"ו), כאשר עד הגיעו של הצאצא לגיל בו יוכל להרשם כבן חוזר, מושכר הבית ל"נקלטים" וההכנסות מתקבלות על ידי משפחת המוצא.

גם מחקירתה של כרמלה רייך עולה כי היא מאשרת, בחצי פה ובאי רצון, את טענות התובעת בתצהירה לגבי אי מגוריהם של רוב הבנים החוזרים במושב וכי הבתים מושכרים. (עמ' 33 ש' 1 עד עמ' 34 ש' 10).

יצויין כי התובעים ובנם כנען העלו טענה זו זה מכבר בפניותיהם לאגודה ולחל"ה – כגון במכתבו של עו"ד יאראק מטעם התובעים שנשלח בשנת 2000 לחל"ה (נספח ה' 3 לתשובה לבקשה לסעד זמני), בו הוא מציין כי "במושב גיתית קיבלו כל הילדים לאחר שירותם הצבאי בתים למגורים, כ"בנים חוזרים". ראוי לציין, שרוב הבנים החוזרים אינם מתגוררים במושב. בתיהם מושכרים לדיירים חיצוניים והם מקבלים את דמי השכירות". טענה דומה עולה ממכתבו של כנען אביב (נספח ה' 7 לתשובה): "...יתכן שהבאת עניין זה בפני גורמים משפטיים עלולה להביא נזק גדול לגיתית ולבנים החוזרים האחרים (בעיקר אלה אשר מעולם לא התגוררו במשק אשר ניתן להם – והם הרוב)". פניות אלה לא זכו לתשובה עניינית.

הוכח גם שאי מגוריהם של רבים מהבנים החוזרים בגיתית לא נסתר מידיעת החל"ה, אשר עוד בשנת 2012 שלחה למזכירות גיתית התראה (נספח ע"ו) ובה צוינו שמות שמונה בנים חוזרים אשר אינם מתגוררים בישוב מזה שנים, תוך איום בביטול הרשות שניתנה לאותו "בן חוזר". לא הוכח כי בפועל מומשו ה"איומים" ע"י החל"ה וניטלה על ידה הרשות ממי מאותם "בנים חוזרים" שאינם עומדים בתנאים.

עולה איפוא, כי האגודה לא הוכיחה, וצר לומר שאפילו לא ניסתה להוכיח, כי מדובר בזכות הניתנת רק לבנים חוזרים שנמצאו מתאימים והוכיחו רצון להשתלב בקהילת המושב ובאורח חיים חקלאי, שכן הוכח שרובם המכריע של מקבלי הנחלות לבנים חוזרים אינם גרים בגיתית, וזאת בידיעת כל הגורמים הרלוונטיים ובהסכמה או עצימת עינים מצידם.

עוד הוכיחה התובעת, כי בנוסף ל-14 הנחלות לבן חוזר שניתנו על ידי האגודה מתוך 40 הנחלות המקוריות של המושב, החלה האגודה בשנת 2017 ליזום פיתוח שכונה חדשה לבנים חוזרים שניים. ההחלטות של ישיבות הועד צורפו בנספחים ע"א וע"ב לתצהיר התובעת. בהחלטה מיום 19.7.17 אף צויין כי לאחר שתסתיים ההקצאה לבן השני, ואם ייוותרו מגרשים פנויים, יוכלו גם בנים שלישיים מאותה משפחה להגיש בקשה לרכישת מגרש ותתבצע ביניהם הגרלה. מוצג ת/1 הינו דו"ח של מזכיר האגודה נדב גרול משנת 2017 לפיו האגודה פעלה לרשום את המגרשים הללו כנחלות במקום כמגרשים מוניציפליים, דבר המאפשר בניית שני בתים נוספים על אותו מגרש.

נספח צ"ב הינו פניה של האגודה לחברים הוותיקים ולפיה "בהמשך לטיפול בבן חוזר שני כפי שהוחלט באספת חברים, בטח הנכם כבר יודעים מי הבן/בת שלכם שהולך על זה. אז הגיע השלב של קליטה – עליו לפנות למיכל ולתאם איתה פגישה לראיון קליטה, לאחר מכן לגשת לנדב המזכיר ולקבל טפסים שצריך למלא ולהעביר לחסן בחטיבה להתיישבות...".

גם ממסמך זה עולה כי כל משפחה ותיקה הודרכה להחליט מי הבן/בת החוזר השני ש"הולך על זה", וכי הליך הקליטה של הבן/בת הנבחר הינו פרוצדורלי גרידא. אילו היה מדובר בבחינה אמיתית של המועמדים, ניתן לצפות כי ההנחיה היתה שכל מועמד שרוצה להגיש בקשה יעשה זאת, גם אם מדובר בכמה מועמדים/ות מאותה משפחה, שכן יכול וחלק מהמועמדים ימצאו לא מתאימים.

ההתרשמות העולה מהראיות היא כי גם כאן מתקיימת חלוקה שוויונית לחלוטין של "בן חוזר אחד לנחלה ותיקה אחת", בכל סבב של הקצאות. גם ההגיון הכלכלי מלמד, כי האגודה וחבריה בעלי הנחלות הוותיקים מתייחסים להקצאת הנחלה לבן חוזר כאל זכות והטבה כלכלית הניתנת למשפחת המוצא, היינו להורים שהם בעלי הנחלה הוותיקים. מסיבה זו, גם בנים חוזרים שכלל אינם מתגוררים במושב אפילו בתקופה שלאחר התקבלותם, התקבלו כחברי אגודה וניתנה להם נחלה (המושכרת לצדדים שלישיים והכנסתה מתקבלת ע"י משפחת המוצא או מי מילדיה).

אילו המבחן להתקבלות ולקבלת נחלה היה התאמה לחברות באגודה ומגורים בפועל במושב, ניתן היה לצפות כי יהיו משפחות אשר כמה מבניהן ימצאו כמתאימים, יתקבלו ויגורו בפועל בנחלות

שהוקצו להם, ולעומת זאת משפחות אשר בניהן לא יימצאו מתאימים, או לא יחפצו, להתגורר במושב ולנהל אורח חיים חקלאי/שיתופי. המציאות מלמדת כי האגודה וכל בעלי הנחלות הוותיקים הקפידו, על קוצו של יוד, לחלק את הנחלות בחלוקה שוויונית שלא תקפח אף אחת ממשפחות המתישבים, ומכאן שראו בהקצאה זו **בראש ובראשונה מתן זכות כלכלית הצמודה לזכותם הקניינית של בעלי הנחלות הוותיקים.**

לאור התרשמותי מהראיות שבפני אני קובעת כי התובעים הוכיחו בתצהיר ובמסמכים שהציגו ובאמצעות חקירות נגדיות של עדי האגודה, שהזכות לקבל נחלה עבור בן חוזר, היא בראש ובראשונה זכות קניינית של נחלת ההורים, ושהרישום על שם אחד הבנים/הבנות של המשפחה, כמו גם ועדת הקליטה הנערכת לו, ההינם לצרכים פורמליים גרידא.

אני דוחה את **טענת ההתיישנות** שהעלתה האגודה, וקובעת כי אין קשר בין זכות התובעים, כבעלי נחלה וותיקים, להקצאת נחלה לבן חוזר לאחד מבניהם הבגירים, לבין דחיית בקשתו של הבן כנען בשנת 2001. לתובעים עוד שלושה בנים בגירים, וגם בנם הבכור רשאי לשוב ולהגיש בקשה להתקבל כבן חוזר.

אשר לטעון כי התובעים אינם מתגוררים במושב מזה 20 שנה, הרי שטענה זו לא הוכחה בראיות של ממש אלא באמירות סתמיות של הגב' רייך שאינן מגיעות אפילו לכדי ראיות נסיבתיות. בנוסף, האגודה לא הראתה כי רק בניהם של חברי אגודה שגם מתגוררים במושב ברציפות התקבלו לחברות באגודה וקיבלו נחלות לבן חוזר. התובעת הצביעה בתצהירה (סעיפים 96, 104) על משפחה **שנטשה את הנחלה** ואשר בנה מתגורר בה וגם קיבל נחלה נוספת בה מתגורר אחיו. כן הוכח כי משפחה נוספת שנטשה את הנחלה זה מכבר, ממשיכה להישמר עבורה נחלה פנויה. האגודה לא סתרה נתונים אלה. חזקה שאילו ראייה כזו היתה ברשותה, האגודה לא היתה מונעת אותה מבית המשפט. גם אם התובעים לא התגוררו במושב תקופה מסוימת, אין הצדקה לפגוע בזכויותיהם הקנייניות והאישיות מסיבה זו, משלא הראתה האגודה כי רצף המגורים במושב הינו תנאי בל יעבור להקצאת נחלה לבן ממשיד/בן חוזר.

פסק הדין בע"א [2189/16](#) **נוה אטי"ב כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ נ' שריקי ואח'**, שהוזכר בסיכומי האגודה, אינו רלוונטי לענייננו שכן נדונו בו מתיישבים חדשים שרכשו מגרשים בהרחבה למגורים, ולא היו מעולם בעלי נחלות או חברי האגודה ולא ממקימי המושב.

לפיכך אני קובעת כי על האגודה והחל"ת להקצות לתובעים נחלה לבן חוזר מתוך 40 הנחלות המקוריות הקיימות במושב, עם שטחי חקלאות באותו היקף שניתנו לנחלות האחרות לבנים חוזרים, וכי על בני התובעים להגיש מועמדות לחברות באגודה לצורך כך. ככל שאף אחד מהם לא יימצא מתאים, מסיבה זו או אחרת, או שלא תתקבל החלטה בענייניו תוך 6 חודשים מהגשת הבקשה, תוקצה הנחלה לאחד מבני התובעים, על פי בחירתם, באופן רישומי בלבד, והבן יוכל להשכיר אותה למגורים, או למכור אותה, למשפחה שתמצא מתאימה לקליטה במושב.

לסיכום:

ניתן בזה פסק דין הצהרתי הקובע כי התובעים זכאים לכל הזכויות וההטבות הכלכליות-קנייניות מהן נהנים בעלי הנחלות הוותיקים במושב, דהיינו:

1. הקצאת נחלה (מתוך 40 הנחלות המקוריות ובשטח חקלאי זהה) לבן חוזר;
2. הקצאת מגרש לבן ממשיך (כפי שנעשה ב-8.10.13) ורישומו על שמו של הבן חצב כנען כבר רשות; זכות זו כפופה לתשלומים הנדרשים מכל בן ממשיך אחר, אך לא תישלל עקב אי עמידה בתנאים אחרים, ככל שלא נשללה בשל אותם תנאים מבנים ממשיכים אחרים.
3. הקצאת מגרש לבן חוזר שני במסגרת השכונה החדשה בכפוף לתשלום זהה כפי שמשולם על ידי הבנים החוזרים השניים בהתאם להחלטות הועד;
4. הקצאת קרקע חקלאית במכסה זהה כפי שהוקצתה לשאר הנחלות הוותיקות ותקן נחלה זהה; לצורך מימוש זכות זו יהיו התובעים זכאים לעיין ולצלם את כל מסמכי האגודה הקשורים להקצאת קרקע חקלאית להם ולמתיישבים הוותיקים האחרים.
5. ככל שיחולקו משאבים נוספים, בין בקרקע, ובין באמצעי ייצור אחרים – יהיו התובעים זכאים לאותן הקצאות והטבות ככל בעלי הנחלות הוותיקים, ובכפוף לתשלומים זהים ככל שההטבה כפופה לתשלום.
6. אי קבלת מי מבני התובעים ע"י האגודה כחבר לא תשלול הקצאת הנחלה/המגרש ורישומו על שמו, כאשר במקרה כזה יימכר או יושכר הנכס על ידיו לנקלטים שיאושרו ע"י ועדת הקליטה.
7. התובעים או בניהם לא יופלו לרעה על רקע אי מגורים במושב, לאחר שהוכח כי חלוקת הנחלות והמגרשים לבנים חוזרים לא היתה תלויה הלכה למעשה, לא מצד האגודה ולא מצד החל"ה, במגורי הבנים במושב.
8. החל"ה תסייע לתובעים במימוש פסק הדין ההצהרתי, וככל הנדרש תנקוט אמצעים כלפי האגודה לאכיפתו.

איני רואה מקום להתערב בבחירת המגרש/ים או הנחלה שיוקצו לבני התובעים (מעבר למגרש המוניציפלי שכבר הוקצה להם), או למיקום הקרקעות החקלאיות שיוקצו לנחלתם, ועל כן התביעה בכל הנוגע לייחוד מגרשים/נחלות מסויימים לתובעים, או אדמות בחלקה מסויימת, לרבות הבקשה למתן צו לפי [פקודת בזיון בית משפט](#), נדחית.

הסעד הזמני שניתן ביום 20.12.15 יפקע רק בכפוף למילוי פסק הדין ההצהרתי לגבי מתן נחלה וותיקה לבן חוזר עם קרקע חקלאית הזוהה בגודלה לנחלות הבנים החוזרים האחרות שהוקצו. הערבון שהופקד יוחזר לתובעים.

לעניין חלוקת כספים או רווחים מהאגודה לחבריה, בין מהחוזרים של חובות האגודה לחברים ששולמו רק בחלקם לפי פסק המשקם, וכיום מוחזרת יתרתם, ובין רווחים משטחי חקלאות/פרוייקטים השייכים לאגודה, מצאתי כי עניין זה חורג מגדרי כתב התביעה וכי לא הובאו לגבי ראיות של ממש. מאחר שהתובעים היו יכולים לכלול בתביעתם במפורש תביעה כספית/הצהרתית לגבי הכנסות כספיות מרווחי או תקבולי האגודה ולא עשו כן, ולא ניתנה להם

רשות להרחבת חזית בשלב ההוכחות, חל השתק עילה לגבי הכספים שחולקו עד להגשת התביעה. לפיכך, התובעים יוכלו להגיש תביעה נפרדת לגבי עניינים אלה רק לגבי כספים שחולקו/יחולקו ממועד הגשת התביעה ואילך, ועל מזכירות האגודה למסור לתובעים את כל המסמכים הרלוונטיים לגבי חלוקת כספים ורווחים, ממועד הגשת התביעה ועד למתן פסק הדין.

לעניין פיצוי על עגמת נפש, מצאתי כי לעניין הקצאת הקרקעות, מדובר במחלוקת משפטית כנה בה פעל כל צד לפי תפיסתו, ועל כן אין מקום לפסיקת פיצויים על עגמת נפש. לגבי התנהלות האגודה בענייניו של הבן כנען, ועגמת הנפש שנגרמה למשפחת התובעים עקב כך, התביעה התיישנה זה מכבר. לפיכך התביעה ברכיב זה נדחית.

האגודה תישא בהוצאות המשפט של התובעים בסך 50,000 ש"ח.

ניתן היום, י' סיוון תשע"ט, 13 יוני 2019 בהעדר הצדדים.

ניצה מימון שעשוע 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)